

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

Велику увагу приділяли контролю та самоконтролю студентів у навчанні. Використовували такі прийоми, як самоопитування, тестування, оцінювання лідерами груп, оцінювання аудиторією за кількістю правильних відповідей тощо. Для створення наочності фіксування передбачуваних студентських результатів готували таблицю самооцінювання.

Отже, створення креативного середовища у закладі вищої освіти сприяє розвитку креативності здобувачів освіти – майбутніх учителів.

Список використаних джерел:

1. Власенко О.М. Особливості розвитку освітнього середовища педагогічного навчального закладу. *Проблеми освіти*. Київ, 2015. Вип. 84. С.82-85.
2. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.
3. Левицька В.А., Кикіньова Л.М. Формування креативності засобами мистецтва як об'єкт дослідження в зарубіжних літературних джерелах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. № 65. Т.1. С. 49-52.
4. Павленко В. В. Креативність: сутність, структура, закономірності формування і розвиток. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Педагогіка. Психологія*: зб. наук. праць / Київ ун-т ім. Б. Грінченка / редкол.: Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л. К.: ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. Вип. 23. С. 15–21.
5. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість: монографія. Харків: Книжкове видавництво «Каравела», 1998. 150 с.
6. Bartienieva I. Designing the professional development of future teachers in the conditions of the creative educational environment of the higher education. *Theoretical and methodological principles designing the professional education of future specialists in the conditions of the university space*: collective monograph. Under the general editorship by Professor Iryna Knyazheva. Odesa : Ushinsky University, 2024. P. 186-238.

БАТЮК Наталія Орестівна

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН ЧЕРЕЗ УСВІДОМЛЕННЯ СИМВОЛІЧНОЇ ОБРАЗНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Сучасна вища педагогічна освіта орієнтована на підготовку компетентного вчителя, що передбачає інтеграцію змісту навчальних дисциплін. Цей підхід сприяє формуванню загальних і фахових компетентностей майбутніх педагогів, здатних гнучко застосовувати набуті знання, уміння й навички у професійній

діяльності. Важливим аспектом є розвиток критичного та творчого мислення, а також формування ціннісних орієнтацій, що базуються на високих моральних якостях і повазі до культурних надбань суспільства. Як зазначає Л. Масол, компетентність включає не лише спеціальні знання та вміння, а й універсальні людські якості та здібності (Масол, 2020, с. 3). Такі особистісні риси, як ініціативність, саморегуляція, комунікативність, адаптивність і креативність, ґрунтуються на світоглядних пріоритетах, естетичних, духовних і культурних цінностях людини.

Символічна образність української культури – це багатий пласт, який може стати потужним інструментом розвитку креативних якостей вчителів мистецтв через збагачення їх

Мета статті – розкрити процес формування креативності майбутніх учителів мистецьких дисциплін через усвідомлення символічної образності української культурної спадщини як чиннику, що впливає на світоглядні орієнтири особистості, розуміння власної причетності до української культури, прагнення до її збереження, розвитку й популяризації як невід’ємної частини світової культури.

Основні завдання статті: 1) з’ясувати, яким чином усвідомлення символічної образності творів народного мистецтва впливає на формування світогляду особистості та сприяє розвитку креативності; 2) обґрунтувати доцільність застосування інтегративних художньо-педагогічних технологій у процесі ознайомлення студентів із символічним змістом образів народної творчості як ефективного засобу формування креативних якостей.

В галузі мистецької педагогіки проблему формування креативних якостей майбутніх учителів мистецьких дисциплін досліджували Г. Бородський, Л. Кожевнікова, Ю. Мережко, В. Фрицюк, М. Фрицюк, І. Шевченко та інші. Автори наголошують на важливості розвитку креативності у майбутніх учителів мистецьких дисциплін, зокрема в контексті викладання музичного мистецтва у школах, оскільки це є важливою складовою їхньої професійної готовності та необхідною умовою самореалізації. Акцентовано, що креативність «не є вродженою якістю особистості, вона розвивається в процесі навчання і виховання в безпосередній активній діяльності завдяки цілеспрямованому педагогічному впливові» (В. Фрицюк, 2021, с. 384).

Аналізуючи процес формування креативності майбутніх учителів музичного мистецтва, дослідники виокремлюють три ключові педагогічні умови: а) значущість внутрішньої мотивації студента та особистісних установок щодо розвитку власної креативності; б) залучення студентів до активної самостійної творчо-пошукової діяльності; в) створення під час опанування фахових дисциплін нерегламентованого середовища з демократичними відносинами та можливістю наслідувати творчі особистості (Там само, с 396).

Розглянемо, яким чином запропоновані авторами умови співвідносяться з процесом формування креативності майбутніх учителів мистецьких дисциплін через усвідомлення символічної образності української культурної спадщини. По-перше, глибоке розуміння символічного змісту народного мистецтва та його ролі у світогляді народу сприяє внутрішній мотивації та прагненню до творчого самовираження. По-друге, активне засвоєння та осмислення культурної спадщини, пошук асоціативних зв'язків між різними видами народної творчості, аналіз художніх образів та їх інтерпретація сприяють залученню студентів до самостійної творчо-пошукової діяльності. По-третє, необхідність застосування інтегративних художньо-педагогічних технологій дозволяє студентам вільно взаємодіяти, обмінюватися ідеями та експериментувати з художніми образами. Це сприяє створенню творчої атмосфери співпраці у формуванні світоглядних орієнтирів, прагнення до пошуку креативних ідей для збереження та популяризації української культурної спадщини.

Отже, усвідомлення глибинного змісту народного мистецтва не лише формує у студентів ціннісні орієнтири, а й стимулює їхню здатність до нестандартного мислення та художнього самовираження. Світоглядні орієнтири, закладені у символічних образах народної творчості, стають основою для творчих пошуків, сприяючи розвитку уяви, асоціативного мислення та здатності знаходити нові смисли у традиційних культурних явищах. Таким чином, інтеграція символічної образності у навчальний процес не лише поглиблює культурну компетентність студентів, а й активно впливає на їхню креативність, що проявляється у вмінні генерувати оригінальні ідеї, створювати власні мистецькі концепції та осмислено використовувати народну символіку у власній професійній діяльності.

Символічна образність є невід'ємною складовою всіх видів народної творчості, зокрема пісень, танців, звичаїв та обрядів, казок, легенд, міфології, вишивки, ткацтва, народного костюма, писанкарства та декоративно-ужиткового мистецтва. Її цілісне сприйняття вимагає застосування інтегративних художньо-педагогічних технологій, які сприяють поглибленню знань про символічну систему народного мистецтва, встановленню асоціативних зв'язків між різними його видами, аналізу та інтерпретації художніх образів. Важливим аспектом є розвиток здатності до творчого осмислення та втілення символічного змісту у вербальній чи музично-виконавській діяльності, а також усвідомлення світоглядних орієнтирів предків через аналіз закодованих у народному мистецтві знаків і символів.

Інтеграція – «поеднання, взаємопроникнення; процес об'єднання будь яких елементів (частин) в одне ціле; процес взаємозближення та утворення взаємозв'язків» (Словник, 2020, с. 76)

У сучасній педагогічній науці поняття «інтеграція» в основному розглядається як «дієвий засіб систематизації змісту, структурування

навчального матеріалу та його узагальнення в розширеному просторі міжпредметних зв'язків» (Масол, 2020, с.3).

Термін «Інтеграція» як інноваційна художньо-педагогічна технологія розглядається як «організаційно-процесуальне забезпечення інтегрованого навчання мистецтву, яке залежить від типу й художньої складності інтеграції елементів змісту» (Там само).

Про ефективність застосування інтегративних художньо-педагогічних технологій, які забезпечують багатогранне осмислення мистецьких явищ через їх взаємозв'язки, писала у своїх дослідженнях Л. Масол. Авторка виокремила три основні види інтеграції: світоглядний або тематичний вид інтеграції, що здійснюється в межах спільної для різних видів мистецтва тем, пов'язаних із відображенням у мистецтві різних аспектів життя, навколишнього світу; 2) естетико-мистецтвознавчий вид інтеграції, що передбачає опанування споріднених для різних видів мистецтв понять і категорій; 3) комплексний вид інтеграції, коли поєднуються провідні інтегратори з двох попередніх груп або ще й додаються до них інші.

Продовжуючи зазначену думку, слід зазначити, що застосування цих трьох основних видів інтеграції змісту в контексті вивчення символічної образності творів українського народного мистецтва відіграє важливу роль у формуванні креативного потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

Світоглядний або тематичний вид інтеграції дозволяє майбутнім педагогам осмислити символічну образність не як ізольоване явище, а як глибоке відображення цінностей, уявлень, духовного світу українського народу. Таке занурення у контекст культурної спадщини сприяє формуванню емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, що є передумовою для розвитку оригінального художнього бачення.

Естетико-мистецтвознавчий вид інтеграції сприяє формуванню аналітичного мислення, навичок інтерпретації художніх образів, розуміння універсальних мистецьких категорій, таких як гармонія, ритм, композиція, символ тощо. Це забезпечує здатність трансформувати традиційні символи у нові образи, актуалізуючи культурну спадщину в сучасному художньо-освітньому контексті.

Комплексний вид інтеграції, поєднуючи зазначені підходи, створює сприятливе середовище для розвитку міждисциплінарного мислення, яке є основою для креативності. Він стимулює педагогів не лише відтворювати наявні художні практики, а й генерувати нові ідеї, експериментувати з формою, змістом та засобами виразності, інтегруючи їх у педагогічну діяльність.

Отже, усвідомлене застосування інтегративних художньо-педагогічних технологій до вивчення символічної образності українського народного мистецтва не лише збагачує професійний світогляд майбутніх учителів мистецтва, але й виступає дієвим інструментом розвитку їх креативного

потенціалу, що є необхідною умовою ефективної мистецької освіти в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Масол Л.М. (2020). Інтегративні технології формування предметних компетентностей учнів початкових класів у процесі навчання інтегрованого курсу «Мистецтво». Мистецтво та Освіта, 2 (96), 2020, 2-9.
2. Масол Л.М. (2020). Інтеграція? Інтеграція. Інтеграція... Інтеграція! (Поліцентрична інтеграція змісту загальної мистецької освіти). Мистецтво та Освіта, 1 (95), 20-27.
3. Словник термінів і понять сучасної освіти (2020). уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна; за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.
4. Фрицюк В.А., Фрицюк М.Ф. (2021). Умови формування креативності майбутніх учителів музичного мистецтва. Педагогічна освіта: теорія і практика. Випуск 30, 384-398.

БАШАВЕЦЬ Наталія Андріївна

**РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК
РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ**

Сучасна освіта вимагає від учителя не лише глибоких професійних знань, а й здатності до креативного підходу в навчанні, гнучкості, нестандартного мислення, нестандартних рішень та здатності знаходити нові підходи до викладання. Окреслену проблему підіймали у своїх працях наступні науковці Башавець Н., Іваній І., Мусхаріна Ю., Мельнік А., Фаріонов В., Романенко В., Білогур В., Штурба В. та ін. [1; 2; 3].

Сучасне фізичне виховання потребує нових підходів, які відповідають потребам учнів та тенденціям суспільства.

Це особливо актуально для вчителів фізичної культури, адже вони мають не лише навчати дітей рухової активності в умовах НУШ, а й мотивувати їх до здорового способу життя, маючи головним засобом впливу фізичні вправи.

Креативність учителя фізичної культури – це основа для розробки нових авторських методик викладання фізичної культури, використання у професійній діяльності інтерактивних вправ, інноваційних технологій тощо.

Креативність стає важливим інструментом у педагогічній діяльності, адже допомагає зробити навчання цікавим, інтерактивним та ефективним.

Креативність у педагогіці – це здатність учителя виходити за межі традиційних методів навчання, адаптувати матеріал до потреб учнів НУШ, використовувати інноваційні технології та створювати комфортне освітнє середовище.

ЗМІСТ

АКУЛЕНКО Ірина Анатоліївна Творчість і навчально-дослідницька діяльність школярів в освітньому процесі з математики	3
АНДРЮЩЕНКО Ірина Сергіївна STEM-освіта як складова процесу модернізації системи освіти в Україні	5
АРНАУТОВА Лариса Валентинівна Формування креативного мовлення у дітей з затримкою психічного розвитку	8
БАБАЧУК Юлія Михайлівна Психолого-педагогічні умови розвитку рухової творчості дітей старшого дошкільного віку	11
ВАВСНУК Mykyta Developing Creativity In Students	14
ВАВСНУК Olena Development Of Personal Creativity	18
БАЛАКІРЄВА Вікторія Анатоліївна Розвиток креативного мислення майбутніх учителів початкової школи як передумова результативної професійної діяльності	22
БАРТЄНЄВА Ірина Олександрівна Теоретичний аспект створення креативного освітнього середовища для розвитку креативності майбутніх учителів	24
БАТЮК Наталія Орестівна Формування креативності майбутніх учителів мистецьких дисциплін через усвідомлення символічної образності української культурної спадщини	27
БАШАВЕЦЬ Наталія Андріївна Розвиток креативності вчителя фізичної культури як ресурсу інноваційного потенціалу особистості	31
BEREZOVSKA Liudmyla Creative Development Of A Preschool Child Through Artistic And Speech Activities	35
БИКОВА Світлана Валентинівна Креативність як ключовий фактор успішності особистості та інноваційного розвитку	37
БОЙКО Володимир Васильович Визначна роль креативного мислення при розв'язанні нетипових проблем	40
БОНДАРЕНКО Ірина Геннадіївна Теоретичні аспекти розвитку креативних здібностей студентів	42
БОРТОВ Андрій Сергійович Розвиток креативності як фактор підвищення психологічної стійкості особистості	46
БРИНЗА Ірина Вячеславівна, ЧЕРНЕНКО Наталія Миколаївна Креативність як важлива складова професійного розвитку здобувачів освіти	49
БУЗДУГАН Олена Анатоліївна Креативність як складова діяльності майбутнього вчителя східних мов	52
BULGAKOVA Valentyna Factors of Creativity Development	55